

ВІДГУК
офіційної опонентки
кандидатки економічних наук, доцентки
КРИМЧАК Людмили Анатоліївни
на дисертаційну роботу
КРУЛЕВСЬКОГО Антона Валентиновича
на тему: «Формування стратегії цифровізації системи вищої освіти в
Україні»
на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне
управління та адміністрування» галузі знань 28 «Публічне управління та
адміністрування»

Актуальність теми дослідження

Сучасні процеси глобалізації та цифровізації суспільства проявили значний вплив на систему освіти, змінивши підходи до організації освітнього процесу, системи управління навчанням та загалом роль університетів у формуванні суспільства знань. Цифровізація системи вищої освіти є нагальною відповіддю на трансформаційні процеси в усіх сферах суспільного життя, викликаних надшвидким розвитком та поширенням сучасних цифрових технологій.

Цифровізація є комплексним стратегічно орієнтованим підходом, спрямованим на формування сучасного інтегрованого цифрового освітнього середовища.

Важливість наукових досліджень, формування теоретичних підходів, методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо цифровізації вищої освіти в аспекті формування стратегії цифровізації вищої освіти крізь призму публічного управління та адміністрування, що сприятимуть подоланню усіх викликів та перешкод на шляху цифровізації та забезпечать її ефективність, а в результаті – якість вищої освіти, визначає актуальність теми дисертаційної роботи Крулевського Антона Валентиновича.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційну роботу виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу Західноукраїнського національного університету: «Розроблення програми підвищення ефективності управління розвитком територіальної громади в умовах сучасних загроз» (державний реєстраційний номер 0122U200784), де автором розроблялися питання, пов'язані з особливістю формування та впровадження стратегії цифровізації системи вищої освіти в межах певної територіальної громади.

Особистий внесок дисертанта в отриманих наукових результатах

Дисертація є самостійним науковим дослідженням, в якому здобувачем удосконалено теоретико-методичні положення та подано практичні рекомендації щодо розробки та реалізації стратегії цифровізації вищої освіти. Дисертаційна робота містить власні авторські висновки і практичні рекомендації.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій

Викладені в дисертаційній роботі наукові положення, висновки і пропозиції є достовірними та обґрунтованими, про що свідчить глибокий теоретичний базис дослідження, який включає наукові праці вітчизняних вчених в сфері цифровізації вищої освіти та праці, присвячені дослідженню місця та ролі публічного адміністрування в процесі формування та реалізації стратегії цифровізації вищої освіти.

Емпіричною основою дисертаційного дослідження стали офіційні статистичні дані глобальних рейтингів закладів вищої освіти; матеріали веб-ресурсів закладів вищої освіти; матеріали веб-ресурсів вітчизняних та зарубіжних платформ масових відкритих онлайн-курсів; матеріали з різноманітних веб-ресурсів щодо взаємозв'язку закладів вищої освіти з ІТ-кластерами України; матеріали з веб-ресурсів щодо наукової діяльності закладів вищої освіти; кількісні та якісні матеріали отримані в результаті

проведеного анкетування здобувачів та викладачів факультету у одному із закладів вищої освіти в Україні.

Загалом, теоретичний та емпіричний базис, а також використаний інструментарій є достатніми для проведення наукового дослідження та формулювання обґрунтованих положень, висновків та результатів дисертаційної роботи.

Мета дослідження відповідає темі дисертаційної роботи. Визначені об'єкт і предмет дослідження досить повно розкриті в структурі та змісті дисертації. Обґрунтованість та достовірність отриманих наукових досліджень, висновків та рекомендацій підтверджується наявним переліком публікацій за темою дисертаційної роботи у періодичних виданнях, а також обговоренням отриманих результатів на міжнародних науково-практичних конференціях. Загальна кількість публікацій є достатньою для висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії відповідно до вимог.

Ступінь наукової новизни результатів дисертаційного дослідження

Наукові положення Крулевського А.В. сформульовані самостійно та відображають особистий внесок автора у розвиток економічної науки, зокрема щодо формування науково-методичних і практичних рекомендацій щодо формування та реалізації стратегії цифровізації вищої освіти в Україні.

Найважливішими науковими результатами, які отримано здобувачем є:

- комплексна теоретико-прикладна основа для проєктування та реалізації стратегії цифровізації системи вищої освіти на різних рівнях, від рівня університету до рівня держави та методичні рекомендації щодо її реалізації;
- положення щодо методичного забезпечення формування та реалізації стратегії цифровізації вищої освіти, яке включає інструментарій, визначену методичну послідовність, а також механізм моніторингу та оцінки процесу реалізації стратегії цифровізації вищої освіти;

- положення щодо формування ефективної фінансової архітектури в аспекті реалізації стратегії цифровізації вищої освіти, яке визначає ключові напрямки фінансування процесу цифровізації безпосередньо шляхом залучення коштів від державного бюджету, міжнародних донорів, приватного сектору, формування механізмів ППП, удосконалення та впровадження принципів «фінансування за результатами».

Теоретичне і практичне значення результатів дисертації

Теоретичні висновки дисертаційної роботи доведені до рівня конкретних положень і рекомендацій, придатних для їх практичного застосування. Пропозиції, сформульовані у дисертації, використано при розробленні та викладанні професійно орієнтованих дисциплін для студентів освітніх програм за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» в Західноукраїнському національному університеті; при розробленні та викладанні професійно орієнтованих дисциплін для студентів освітніх програм за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського "Харківський авіаційний інститут"; у практичній діяльності відділу цифрової трансформації ЗУНУ. Також, дисертаційне дослідження передано у відповідні структурні підрозділи Міністерства освіти і науки України, які займаються реалізацією політики у сфері вищої освіти.

Повнота викладення наукових і практичних результатів дисертації в опублікованих роботах

За темою дисертації опубліковано вісім наукових праць, з яких: три статті в українських фахових виданнях з публічного управління; одна стаття у періодичному науковому виданні держави (Польща), яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу, індексованому в міжнародних наукометричних базах; чотири тези доповідей на міжнародних наукових конференціях.

Наукові праці, опубліковані у наукових фахових виданнях та у збірниках

матеріалів науково-практичних конференцій повною мірою відображають зміст дисертаційної роботи та підготовлені здобувачем без співавторства. Загальна кількість публікацій є достатньою для висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії відповідно до вимог п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

Оцінка структури дисертації

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 292 сторінки, з яких основний текст – 171 сторінка, список використаних джерел – 36 сторінок та складається з 257 джерел, додатки на 68 сторінках.

Дисертаційна робота має логічну та завершену структуру, є послідовно побудованою та повною мірою висвітлює зміст визначених розділів. Зміст дисертації відповідає визначеній меті та завданням дослідження. Робота написана у науковому стилі, проілюстрована відповідними рисунками, таблицями, графіками.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної тематики, сформульовано мету роботи та завдання дослідження, визначено предмет та об'єкт, подано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, окреслено особистий внесок здобувача, наведено дані про апробацію результатів дослідження і публікації.

В першому розділі «Теоретичні та інституційні засади формування стратегії цифровізації системи вищої освіти» розглянуто основні поняття та дефініції, пов'язані зі стратегіями цифровізації, а також їх зміст, визначено ключові чинники, які впливають на формування та реалізацію цифрових стратегій, і висвітлено механізми, які здатні підвищити ефективність інноваційних технологічних змін. Здійснено аналіз наявних викликів та перспектив цифровізації вітчизняних закладів вищої освіти. Висвітлено

особливості формування та впровадження стратегії цифровізації системи вищої освіти України та визначено роль органів державного управління в даному процесі. Крім того, в першому розділі досліджено основні виклики, можливості та перспективи співпраці закладів вищої освіти з державними та недержавними суб'єктами в рамках формування та реалізації стратегії цифровізації.

Другий розділ дисертації «Аналітичні аспекти цифровізації системи вищої освіти: сучасний стан, проблеми та перспективи» присвячений дослідженню ключових чинників, які визначають успішність впровадження цифрових інструментів в освітній процес. Досліджено внутрішні та зовнішні фактори, а також передумови ефективного впровадження цифрових технологій. Здійснено системний аналіз стану вищої освіти в Україні в аспекті глобальних освітніх тенденцій. Досліджено особливості впровадження цифрових рішень в університетському середовищі, в тому й числі питання інфраструктурного та управлінського забезпечення, розвитку цифрових компетентностей учасників освітнього процесу, а також роль партнерської взаємодії з бізнесом, громадою та міжнародними організаціями. Запропоновано методичну послідовність етапів розроблення та реалізації стратегії цифровізації вищої освіти.

В третьому розділі «Організаційно-економічні заходи з імплементації стратегії цифровізації системи вищої освіти» запропоновано структуру концепції цифровізації системи вищої освіти в Україні, визначено принципи та етапи розроблення стратегії, а також механізми її реалізації на національному й інституційному рівнях. Окрім того, здійснено комплексний аналіз інституційного забезпечення реалізації стратегії цифровізації системи вищої освіти України, який включає визначення ключових суб'єктів і механізмів їхньої взаємодії в контексті цифрової трансформації вищої школи.

В даному розділі дисертації розглянуто методичні підходи та практичні аспекти оцінювання економічних і соціальних наслідків стратегії цифровізації системи вищої освіти в Україні.

Висновки та практичні рекомендації характеризуються логічністю та послідовністю виконаних досліджень.

Ідентичність змісту анотації та основних положень дисертації

Порівняльний аналіз анотації та основних положень дисертації засвідчує їх повну відповідність. Анотація містить лише ту інформацію, що висвітлена у тексті дисертаційної роботи. Дисертація та оприлюднена анотація оформлені відповідно до вимог, встановлених МОН України.

Відповідність тексту дисертації вимогам академічної доброчесності

Аналіз тексту дисертаційної роботи, а також наукові публікації Крулевського А.В. свідчать про відсутність ознак порушення автором вимог академічної доброчесності. Дисертаційна робота містить посилання на джерела інформації у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; відповідає нормам законодавства про авторське право і суміжні права.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Наукові результати, отримані в дисертаційному дослідженні, та їх практичне значення заслуговують на позитивну оцінку. Однак, слід відзначити окремі дискусійні моменти роботи Крулевського А.В.:

- потребують більшої конкретизації заявлені у дисертації положення щодо «удосконалення класифікації викликів у контексті зовнішнього та внутрішнього середовища». Зважаючи на те, що подібні класифікації є фундаментальними та становлять традиційну класифікаційну схему зовнішніх і внутрішніх викликів, автору необхідно більш аргументовано подати специфічні аспекти цієї класифікації з урахуванням особливостей та методологічного інструментарію публічного адміністрування;

- у дисертаційній роботі варто більш чітко обґрунтувати аспект розмежування понять «цифровізація» та «цифрова трансформація». Адже в

наукових публікаціях є чимала кількість трактувань даних категорій, які корелюють з трактуваннями представленими в дисертаційній роботі;

- запропонована в розділі 3.1 структура концепції цифровізації вищої освіти в Україні є комплексною та охоплює як ціннісні, аналітичні, операційні, так і організаційні, фінансові, стратегічні, маркетингові та контрольні блоки концепції та має досить логічну будову. Однак, з поширенням використання цифрових технологій, що оперують величезною кількістю даних, в тому числі персональних, росте рівень кіберзлочинності. Саме тому доцільно було б в даній структурі виділити один блок для кібербезпеки та захисту даних;

- процес оцінювання економічної доцільності реалізації стратегії цифровізації вищої освіти потребує більш детального обґрунтування зважаючи на складність прямого розрахунку фінансової ефективності в сфері діяльності закладів вищої освіти.

Наведені зауваження не зменшують загальної позитивної оцінки представлених у дисертації Крулевського А.В. здобутків, втім потребують коментарів автора під час захисту дисертаційної роботи.

Загальна оцінка роботи, її відповідність встановленим вимогам

Дисертаційна робота Крулевського Антона Валентиновича на тему: «Формування стратегії цифровізації системи вищої освіти в Україні» є завершеною, самостійно виконаною працею, в якій отримані нові науково-обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе для розвитку сучасного суспільства завдання – обґрунтування теоретико-методичних основ та практичних рекомендацій щодо формування та реалізації стратегій цифровізації системи вищої освіти в Україні.

Загалом, тема дисертаційної роботи є актуальною, оскільки питання цифровізації є нагальним в усіх сферах життєдіяльності кожної людини, а освіта – безпосередньо та галузь, яка значною мірою є визначальним фактором розвитку усього суспільства. Об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження сформульовані коректно, є узгодженими між собою. Зміст

дисертаційної роботи розкриває вирішення поставлених завдань, відповідає меті та темі роботи.

В цілому, дисертація містить положення та результати, які мають наукову новизну та практичну цінність. Отримані в процесі дослідження результати поглиблюють теоретичні та методичні засади цифровізації вищої освіти в Україні.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація Крулевського А.В. на тему: «Формування стратегії цифровізації системи вищої освіти в Україні», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії, відповідає вимогам 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор Крулевський Антон Валентинович заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування» галузі знань 28 – «Публічне управління та адміністрування».

Опонентка:

канд.екон.наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
та адміністрування Хмельницького
національного університету



Людмила КРИМЧАК

Підпис рецензента канд.екон.наук, доцента, доцента кафедри менеджменту та адміністрування Кримчак Л.А. засвідчую:

Проректор з наукової роботи
Хмельницького національного
університету, д-р техн. наук, професор



Олег СИНЮК